

Svaz protifašistických bojovníků
MÍSTNÍ ORGANISACE ÚVALY
okres Praha-východ

Ing. Miloslav BREDA
Severo 814
259 82 Úvaly

Bedrna J.

DNY, JEŽ OTŘÁSALY NITREM ČLOVĚKA.
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Prameny: Kronika z r. 1945,
svědectví dosud ži-
jících pamětníků,
vlastní pozorování.

1.945

Neradostné, obtěžkané hrůzou, utrpením, zimou a nedostatkem plynuly jeden den za druhým. Smích a zpěv nám zemřel na rtech. Nepřátelská bota stále mocněji tiskla k zemi. I tu školu vzali našim dětem, nebylo pro ni uhlí. Nejprve byly prodlouženy vánoční prázdniny a později -- 12. února to bylo, obsadilo školu německé vojsko. Jen dvakrát v týdnu zazněla sladce ve školních chodbách naše řeč z dětských ust. To byly dětem rozdávány úkoly. V ostatních dnech tu hala-sila jen nenáviděná řeč a rozléhal se dupot tvrdě okovaných bot německého "nadčlověka". Z mnohých bot ještě čpěla česká krev, která, tak často, zásluhou jich, z našich lidí vytrylekávala.

Studené a chudé byly příbytky, těžký náš život, ale naše srdce byla plna horké jistoty, že už brzy bude konec německému "panství" a německé zlovůli. Němci byli na všech stranách tísňeni a fronty se každým dnem jistěji blížily k Berlínmu, k hnízdu německé hyeny. Přes to se jejich ukrutnosti nezměnšovaly.

Bylo nutné udržovat v lidu víru, že tyranie ne-vydrží, padne. Ss. Špička, Psota, Soukup a jeho manželka tisknou v bytě školníka na cyklistiku za noc 8 až 9 set kusů letáků. Blány dodával Hlávka - knihař, papír /zdarma/ Mezera. Ing. Dráb, Varvařovský, V. Tourek, Fr. Kalina, Kejř Jos. a Jaroslav i j. ochotně dávají natisknuté do oběhu.

Když pak nedostatek omastku měl vliv na růst mladé generace, odvažují se dokonce, přímo v sousedství kuchyně něm. vojáků, tlačit z máku olej a jím nezíštně vypomáhat strádajícím rodinám. 43 q máku odčerpali z něm. zásobování zásluhou s. Skořepy z Horoušan. Pod světlem bývá tma. V samotné škole, v topírně, s vědomím řed. Rýdla a s pomocí J. Nouzovského, K. Mandy, tex. Kučery se mlela mouka, aby za režijní poplatek se dostávala těm, kteří potřebovali pomoc a

jímž nedostatek finančních prostředků nedovoloval jiných možností.

V mrazivé noci na 21. ledna projížděl našim městečkem, směrem od Kolína, vlak s politickými vězni. Ubohé trosky někdejších silných a zdravých lidí, na kost vyhublé a žluté živoucí mrtvoly, nedostatečně oděné. Byly v otevřených nákladních vozech převáženy z některého koncentračního tábora, kterému se blížila ruská armáda - snad Osvěčím. Tato armáda odsouzence osvobozovala, museli proto pryč.

Zdejší občanstvo o tomto vlaku s děsem a hrůzou mluvilo jako o transportu smrti. Mnozí z těchto neznámých neštastníků hladem a nelidskými utrampami během jízdy zemřeli. Byli prostě i nazí, vyhozeni na trat. Několik jich je pochřbeno v Tuklatech.

V zoufalé touze zachránit sij život, někteří z vlaku vyskočili a hledali ukryt u různých osob. Něštastnou náhodou prosily dvě osoby o nutnou pomoc ve statku čp. 65. Nájemce Ant. Stehlík spolu s velitelem četnické stanice Eismanem uprchlíky udali.

Taková byla morálka.

Tito dva nebožáci přeče svému osudu krutému neušli. Neušli ale spravedlnosti ani oba udavači.

Národ ve své většině však smýšlel jinak.

Již počátkem roku r. 1945, s. MUDr. B. Fiedler, jako poslední předseda Cs.Č.k., svolává dobrovolné sestry ss. Horálkovou, příkladně obětavou s. H. Bilanskou, Bebrovou k tajné poradě, kde si vymezují rayony pro svou působnost a slibují poskytování první pomoci potřebným. V bouřných dnech převratových jsou to oni, kteří se ochotně dávají do služeb RNV. 6.5., kdy v Uvalech zmatené pobíhali - jedni, odvážní, chrabří ochránci, druzí, ulekani, před blížícím se hlukem střel a dělových ran, ustrašení občané, kteří hledali kryty, zřízena je v drogerii Nouzovského stanice první pomoci a v záložně, v domě čp. 18, v ro-

dišti slavné spisovatelky M. Majerové, lékařská ošetřovna. Tam jmenovaný lékař spolu se sestrami Heřmánkovou a Žilákovou ošetřovali raněné a zařívali velmi nepříjemné okamžiky s vniknoucími Němcí. Vlajka červeného kříže nebyla uznávaná.

Konečně přišel ten nejkrásnější den, který přijmusel, den, který osušoval slzy, jež ronila Láska nad člověčenstvím, den, toužebně očekávaný, vybojovaný, slovanskou krví přelitý. Na českých rtech se objevil první nesmělý usměv a oko blýsklo závratným štěstím. 4. května to bylo, kdy se domy v Úvalech zdobily státními vlajkami, z firem a na nádraží mizely nenáviděné německé nápisys.

Byl ustaven revoluční národní výbor. Odpoledne, po návštěvě s. Kováře z Čes. Brodu, podle jeho připomínky bylo ustavení doplněno. S. J. Rýdl, ředitel měst. školy byl rovněž požádán, aby přispěl k ustavení NV i v Dobročovicích.

V sobotu 5. května, v časných hodinách ranních, byla vyvěšena státní vlajka i na budově obecního úřadu, kde se horlivě pracovalo.

Ss. Rýdl Jos., Strnad Jos., Čmelík Jos., Bırka Ferd., Michálek J., Drábek Kar., Petera Jos., Ing. L. Dráb, Varvařovský Jar., Pazourek M., Baše Milos., Sušánka Jos., Kvapil Fr., Brada Vác., Srazil Vác., Pilát Frant., Podhradský Frant.,

zastupovali první národní výbor, jejímž předsedou byl zvolen s. Jos. Rýdl, zástupcem ing. L. Dráb.

Místním rozhlasem reprodukovány státní hymny. Občané shromáždění na náměstí, dojati, nádšeně zpívali s sebou.

Německá posádka žádala, aby byly odstraněny čsl. st. vlajky. Nechtěla trpěti shlukování

občanstva. Neštříla vyhrožováním. Poručík Siedler odmítl vyjednavačům ss. J. Rýdlovi, F. Birkemu a ing. L. Drábovi složení zbraní něm. posádky. Nakonec proti vyvěšování stát. vlajek nebylo ničeho namítáno. To strach z budoucna začal "nadčlověka" obcházet.

Dopoledne byli zajištováni zdejší Němci s rodinami./ Wasmundtovi, Foistlovi, Gollovi, Hiltcherovi a Pospíšilová/ Také zádci a přísluchovači Němců Bakovský, Sviták, Havránek a Stehlík byli předvedeni. Hnusnému konfidentu Bambasovi byla věnována obzvláštní péče. Rozvášněný dav chtěl trestat na místě. Jmenované bylo nutno zajistit před lidem, před jistou smrtí. Za jejich bezpečnost ručil místní vojenské posádce životem první předseda NV. Teprve na rozkaz ONV byli jim předání. Tehdy si posádka odnesla i peníze a zbran patřící Bambasovi, nejnebezpečnějšímu individuu. Na Čáslavsku neblahé působil pod jménem "major Svoboda". Do vzrušené a radostné nálady zaznělo zoufalé volání Prahy o pomoc. Jako by nám ledová ruka stiskla hrdlo, když zaznívala slova hlasatele /Manšala/:

"Pozor, pozor! Voláme českou policii, české četnictvo, aby se ihned dostavilo k budově českého rozhlasu. Přijdte všichni! Voláme všechny věrné Čechy, všechny občany! Dostavte se ihned k budově rozhlasu! Pomozte! Přijdte ihned! Střílí se zde nevinní občané!"

Obávali jsme se o Prahu. Tehdy každý Čech poznával s bolestí v hrudi, že Praha je jeho matičkou. Věděl ihned, kam patří. Mnoho statečných mužů bez váhání, vlakem či na kole či pěšky, pospíchali Praze pomoci. Praha byla ohrožena, byla odstřelována, ženy, děti vražděny. Dodělávající hyena v posledních dnech běsnila.

Za vedení Fr. Martinovského, Jar. Kafky, Jos. Martinovského, V. Lhotáka, Fr. Kvapila, Karla Mandy, Kar. Stiebitze, Fr. Hlináka a j. byly u nás obsazeny všechny důležité podniky. Na př. cukrovar "Kriegsmarinelager", továrna "Elektro-spol", "Petrolea", Holan a pod. Zbraně nebyly. Každý se snažil získat zbraň. Zbraně hledány, ukryté vykopávány. Byli i tací občané j. Jar. Varvařovský, Al. Procházka, kteří těsně před revolucí již zbraně přinášeli a ve skladisti uhlířing. L. Drába uschovávali. Strážní vojíni provázející sanitní vlak s raněnými vojíny byli odzbrojeni. Po 13. hodině od osobního vaku odpojeny železničářem Dastychem tři nákladní vozy se zbraněmi a munici, které pak tratmistrem R. Cermákem za pomoci jiných občanů vyloženy. Tento čin byl velitelem četnické stanice Eismanem německé posádce oznámen. Tato se dostavila na nádraží v plné zbroji a občany pronásledovala. Touha po zbraních vedla i k zajištování lveckých zbraní ss. J. Bedrnou, V. Dudařem, J. Vonavkou a j. Dramatické události dospívaly tak daleko, že jim podlehly nervy poctivého prvního předsedy J. Rydla a on ustoupil, podlehhl tlaku a předal svoji funkci odb. uč. Jos. Martinovskému. Těžko lze napsat, pracovala-li tehdy skutečná vlastenecká povinnost či vloudilo-li se v tak rušných dnech do dějin hmotné kořistnictví aneb chytračení jednotlivců.

V odpoledních hodinách vyjížděl z Kolína na Prahu pancéřový vlak. Nedojel, nebot již v předchozích stanicích byl zlikvidován. Do Prahy by byl stejně nedojel. Tramistr Cermák se skupinou občanů Dasty chem, Semberou, Podrabským a Jos. Novákem v oblouk trati u Klášovic hodlali přerušit druhou kolej, zatím co prvnou pod Stříbrnákem by rozpojila druhá skupina ss. Kafka, Hanzl, Jos. Svoboda, Ant. Kadeřábek, K. Sebek.

K večeru bouřlivého dne se druhý předseda RNV s. J. Martinovský spolu se s. Fr. Pilátem znova pokusili u por. Siedlera o složení zbrani. Nepochodil.

Naopak. Němci vyklidili místnosti NV, zakázali jeho činnost, tvrdě prohlásili, že přebírají ručení za pořádek v obci, zakázali chodit v hloučcích, přebrali vedení obce. Příslígen. Scho"rnera na poslání posily, jejich odvalu zvýšilo. Všechno jejich počinání svědčilo o tom, že se bojí noci a s ní --partizánů. Některí členové NV byli pro provedení utoku na školu, kde byla posádka umístěna. Od toho byli s. J. Rydlem, po informaci s okr. hejtma nem, který spolupracoval s ONV, odraděni. Lidskými životy se nesmělo plýtvat.

Ale ani RNV v ilegalitě nelenil. Byla vyhlášena mobilisace všech aktivních i záložních důstojníků a do 35 let zbraně schopných poddůstojníků. Úvaly rozděleny na useky a ustaveni jejich velitelé:

- Úsek I. Stát. silnice část severní s velitelem poručíkem Fr. Martinovským.
- " II. Okresní silnice, tov. "Vega" v Setých s velitelem podporučíkem K. Drábekem.
- " III. St. silnice část jižní s velitelem podporučíkem Al. Procházkou
- " IV. Silnice škvorecká, Slovany s velitelem kapitánem Fr. Tuzarem a št. kapit. Bičištěm.

Toužebně očekávaná posila Němcům nedocházela. Proto v noci ze soboty na neděli okolo 24. h. něm. posádka odtrhla do Ces. Brodu. Vyhrožované srovnání Úval se zemí neuskutečnilo. Její odchod byl však povolen k stavění bariér. Napjatou situaci ani tma ani noční ticho neuklidnovalo. Zábrany na st. silnicích, na Stříbrnáku, Úvaláku, na okr. silnici za "Vegou" byly do rána postaveny. Vždyt brzdily pochod Němců na Prahu, chránily úvaly pred likvidací a napadnutím. Nespočetnými nadšenci zataraseny převrácenými vagony přejezdy u velkých i malých závor, v Setých a pojezdy u L. Votavy a na škvorecké silnici.

Kromě toho zaměstnanci podnikatele staveb Jar. Martinovského podminovali všechny podjezdy a přejezdy tratě. Potřebné třaskaviny ze svého podniku dodal zaměstnavatel. Podminované objekty převzal pod vedení nadporučík ing. Macek, pro nedostatečnost toho se vzdal vedení major Kučera.

Ani les neutichal. Po celé délce podél silnice v lese byly káceny stromy a pokládány kolmo na její směr.. Ani na vjezdy do Obory nabylo zapomínámo. To sídliště partyzánské muselo být zajištěno. Tam přebývala skupina "Baruška má modré oči ". Příslušíci četnické stanice v Ujezdě n. L. byli prostřednictvím štáb. rotmistra Burzíka z Uhřeněvse zapojeni do ilegálního hnutí "Trávnice" a byli tímto heslem určeni.

V kácení stromů již pomáhali občané z N. Sibřiny a Újezda n.L. V tlumeném hovoru, v skřípotu píl a v občasném zaburácení padajícího stromu, v usilovné práci měl každý jen jedinou myšlenku: "Prahu musíme zachránit ! Prahu nikomu nedáme !"

Postavené muselo být hlídáno. Jak ~~nebezpečná~~ opatrná musela být hlídka u zábrany, svědčí případ vypravovaný jedním z obránců, s. Ar. Rezkem. " Obránci na barikádě u Vegy zpozorovali, že od závor želez. se blíží k nim skupina civilistů - 2 muži a 1 jedna žena. Mluvili německy. U barikády návštěvníky obránci prohlédli, batohy jim odebrali a jmenované dál k Horoušanům propustili. V záptětí, po jejich odchodu, náhodou nalezen v louži vajíčkový granát, na štěstí, dosud zajištěný. Muži vyslaní za zrádnými civily již nikoho na cestách nenalezli. Zřejmě, po svém záludném činu, hledali úkryt v lesních temnotách."

I pancéřový vlak ujíždí z Prahy po nesprávné kolejí z Běchovic. Jako předvoj před ním jede motorová drezina s 5 eses s automaty. Za nimi vě vzdálenosti as 100 m tažen lokomotivou projel stanici panc. vlak. Před vjezdem na mosty dva krát vystřelil pro výstrahu. Daleko nedojel. V Pečkách sjel na trat Pečky - Planany, kde byl zlikvidován.

Zřejmě směřoval směr Bošice-Ledečko-Čerčany-Benešov, pryč od Rusů, obávaných nepřátel. Dobře si uvědomovali němečtí vojíni, že jejich hrůzné činy spáchané v Rusku, musí být odměněny. A z této odměny měli hrdinové smrtelný strach.

V neděli 6. května od rána vytrvale pršelo. Ulicemi procházelo málo občanů. Na všech byla zřejmá tísňa. Pravidelné hlídky střežily nejen střed města, ale i strany a les. Několik ojedinělých němců. vojínů bylo lehce a bez odporu odzbrojeno. To byli většinou ti, jimž vojna nepřilehla k srdci a kteří v utěku hledali spásu. Záchranné volání Prahy o pomoc mělo vliv i na utočníkovu armádu. Mnozí z nich si uvědomovali, že žít v nepřátelském ovzduší není udržitelné. Armáda se drolila. Pomalu, ale jistě. Jen gen. Schoerner se svým štábem se domníval, že zachrání říši !

Německý úředník firmy "Elektrospol" Dolenský, na výzvu RNV instruoval naše obránce, jak zacházet s panc. pěstmi, těžkými kulomety, ručními granáty. Syn strážného tratě z domku u Nové Vsi Vác. Havlíček, později Němci zavražděný, spolehlivě informoval RNV o dění na českobrodské silnici a v Čes. Brodě, sídlu štábů. Odtud se stále očekával utok.

Velením nad obránci byl pověřen major Vavák, který však po odchodu některých důstojníků a po celkové informaci, dal rozkaz k zastavení veškeré činnosti.

Velení nad úvaly převzal sám předseda RNV s. Jos. Martinovský, pokud zůstal v místě. Němci tušili odpor, ale neznali jeho sílu. Nejprve utukávali, zkoušeli jeho mohutnost. Několikrát s tanky dorazili k zábraně na Stříbrnáku a po oboustranné přestřelce, ustoupili. Neštastnou náhodou byl postřelen Jos. Strnad, v lese Viderholci občan V. Kučera z čp. 255.

V poledne létala dvě německá zvědná létadla.

Těsně nad stromy v Oboře v blízkosti Úvaláku byla shozena bomba. Na štěstí zapadla do bahnítého terénu, nevybuchla a byla zneškodněna teprve vojíny sov. armády. Na památku po nich uchovala s. Květa Prchlíková-Papežová obaly po vystřílených nábojnících, které z letadel nad Úvaly vyhodily a jimiž mohla být náhodně ještě citelně zraněna.

V 15. hod. přijeli Němci s větším počtem tanků a obrněných vozů. Nastal boj. Cást Němců vyskákala mimo dostřel z obrněných vozů a prováděla obchvatný manévr, druhá část odstřelovala posice obránců u zábrany. Protiletadlovými děly as 15 ranami na čtvrtě "na Cihelnách" a "Slovaný" zapáleny dva domy čp. 84 a 705. Úvalští měli v tomto boji velké ztráty. Byli zajati a zastřeleni: Jar. Kvíz, V. Havlíček, Mil. Dufek a těžce postřelen Aug. Hanek. S. Mandová Libuše vypravuje:

Místní skupina skautů se zapojila také do revolučního dení. Spolu se s. Bilanskou, D. Mrázkovou, s. Marčínem a Jar. Jarošem jsme byli vysláni jako samaritáni do sodovkárny, kde jsme měli být připraveni k pomoci raněným při vyhození mostu přes železniční trat. Jaké bylo naše sklamání, když jsme žádný výbuch neuslyšeli, ale viděli obkličovat Úvaly v celé šíři od Kolína a vést zajatce německými vojáky. Z okna v sodovkárně jsme pozorovali celé dění s napětím a nakonec jsme byli nuceni vyjít ven a podrobit se prohlídce němec. vojáků. Dobře dopadla. Když už německá vojska přejela i my se vydali směrem do vnitřních Úval a k velkému zděšení jsme u hřbitovní zdi viděli zastřelené naše lidi. Jeden se hýbal. Byl to s. Hanek, kterého jsme odnesli do posledního domku, kde v chlívknu mu ránu ošetřili. Nechali jsme ho tam ležet a později odtud byl převezen do nemocnice, kde mu byla poskytnuta lékařská péče a on zachráněn.

Naši se bránili statečně, ale mohutnému náboru neodolali. Proveden, jak vidno, ustupový boj. Naši se stáhli asi k 17. hod. až na samý západní okraj Úval, zachytily se v lese Vidrholci a spojili se s obránci z Ujezda n. L. Zároveň s ustupujícími odešli všichni z místnosti RNV, kde nаконec zůstal s obecním tajemníkem Jos. Cmelíkem pouze předseda bývalé správní komise Fer. Birke, kterého každý, odvážným postavením proti Němcům, považoval tehdy za nebojácného chránence Úval.

Německé vojsko začalo pronikat do Úval, drancovalo a nutilo muže k odklízení překážek a barikád. Při tom byl v Alešově ulici nevinně ze zadu zastřelen Fr. Slájer, krejčí z čp. 519. Byl ponechán na ulici bez povšimnutí. Jediná, obětavá, právě přišedčí s. H. Bilanská se zastřeleného ujala, snažila se mu pomoci, leč její odvaha, peče i starostlivost je mu již nepomohla.

Asi padesát mužů bylo v hostinci u "Sechtrů" drženo jako rukojmí. Mnozí z nich se chovali hrđině, mnozí z nich podléhali nervovým otřesům. Po zátku Ferd. Birkeho a Jos. Rýdla, kteří poukazovali na to, že dvacet jiných mužů je již na RNV a slíbili, že se občanstvo vyvaruje všech Němcům nepřátelských činů, byli tito z hostince propuštěni. Ve městě bylo vyhlášeno stanné právo. Asi po 23. hodině byli propuštěni muži i z RNV.

V pondělí 7. května byli naši revolucionáři stále v lesích. Německými vojáky byli zatčeni J. Rýdl, Ing. L. Dráb a A. Martínek, účastník bojů, který se v noci tajně domů vrátil. Ing. Dráb a později i J. Rýdl byli z vazby propuštěni. O nelidském vyslýchání vypravují odpuzující zážitky. Vojenská posádka byla posílena dalšími útvary a čítala nyní 600 mužů. Velitelem byl poručík něm. letecké zbraně Meinel. Mezi 23. a 24. hodinou byli v místnostech RNV zatčeni Boh. Jendourek, Jar. Michálek a Kar. Marčín. Konali zdravotní službu a byli Meinelem počítáni za partyzány. Ti to nešťastníky živé již nikdo nespátril.

8. května vyzval por. Meinel místním rozhlasem občanstvo, aby odevzdalo veškeré zbraně. V případě neuposlechnutí hrozil zastřelením rukojmí. Nejprve děna lhůta do 9 hod., pak prodloužena do 10. hodiny. Zbraně byly ukrývány a mnoho mužů s rodinami prchalo z Uval do okolních vesnic.

Ferd. Birke ještě v noci a 8. května časně ráno byl ve škole, aby se poptal po zatčených. Poručíkem Meinelem byl vždy odmítnut. Později bylo prohlášeno, že byli propuštěni a že odešli směrem k Chroustovým. Bylo po nich pátráno místním rozhlasem i telefonicky v sousedních vesnicích, ale nadarmo.

Během dopoledne byly do Prahy odeslány léky darované lékárníkem Mg. K. Havlíčkem a místními lékaři. Dary i s různými poživatinami odvezl do Prahy V. Kubín za doprovodu sester Cer, kříže ss. Uhrové, Kalinové a Steinbruchové. Vedoucí byla činná s. H. Bilanská.

V městečku byl pochmurný klíč. Ma MNV zůstal nadále F. Birke, tajemník J. Čmelík a Ing. L. Dráb jako třetí předseda RNV. Po rozhlasem ohlášené německé kapitulaci, odešel Ing. Dráb s F. Birkiem k por. Meinelovi s opětnou žádostí, aby složili zbraně. Odmítl je vydati civilistům. Byl proto povolán ze Skvorce št. kapitán Kučera, který přijel na voze ozdobeném státní vlajkou. Spolu se s. K. Mandou a strážmistrem Volencem Meinelou znova vybídli k složení zbraní. Meinel odjel do Ces. Brodu, aby si pro kapitulaci vyžádal souhlas svého velícího generála. Na dotaz, co je se zatčenými, dal své důstojnické slovo, že jeho četa nikoho z Čechů nezastřelila. Zatím tři z nich byli na jeho rozkaz již zastřeleni. A. Martínek, podle vlastní výpovědi, při vystupování z nákladního auta, které je přivezlo na místo popravy v lese za lesním úřadem, odvážně skočil na jednoho z katů a dal se na útek lesem k Jirnu

nům a Šestajovicům. Byl těžce zraněn, ale zachránil si život.

Odpoledne v 17. hodin opustil Meinel s posádkou Uvaly, aby se vzdal západní armádě. Spolu s něm posádkou odjeli též uvalští Němci - civilisté. Bembas i Havránek rovněž. Městem prchali jednotlivě i v hloučcích němečtí vojáci i civilové. Vojáci odhadovali dobrovolně zbraně. Občané městečka se shromažďovali na náměstí. RNV v čele s předsedou ing. L. Drábem zahájil znovu intensivní pátrání po zatčených. Do opuštěných škol byli ke vstupu do nich vyzváni ss. Květa Prchliková, Jar. Bedrná, Kneisl, Soukup a j. Do budovy vpuštěni s posláním, aby prohledali celou budovu a vyhledali a osvobodili - možná svázané - rukojmí. Věřilo se čestnému slovu velitele Meinele, že nikdo nebyl zastřelen. Zatím u později nalezených mrtvol, strašlivě zohavených, byla důkazná pravda. Pochopitelně, občané-vyvolenci, v budově nikoho nenalezli, ani nalézti nemohli. Jaké však bylo jejich překvapení, když při opouštění školy na náměstí liduprázdné. Během doby, kdy hledali rukojmí vevnitř, do Uval přijela po zuby ozbrojená jednotka SSmanů. V posledním záchvěvu obrany přijela posádce na pomoc. Těch však již v Uvalech nebylo. Uvalská posádka z obavy před trestem své zvířecí činnosti, vedena křivopřísežníkem, bezcharakterním Meinelem, včas ujela.

Nová posila vyklidila náměstí, zahnala obyvatelé z ulic a po určité době, jen několik hodin trvající, také opustila Uvaly. I jim strach z noční tmy a činností partyzánských nedovojoval v místě pobývat. Hlavně -- tito nadlidé měli mnoho odvahy jen tenkráte, když plně ozbrojení měli před sebou neozbrojené civily. Jinak byli opovržení hodní zbabělci.

Noc minula celkem klidně.

Ráno 9. května se znova pozvolna naplnovalo náměstí. Uvaly projel první vůz - k překvapení - a

merický. Snad to byli parlamentáři, snad to byli záchránci těch, kteří se báli hněvu lidu. Rozhodnuto nebyli osvoboditelé. Chlad čpící z jejich auta i chlad z okolí tomu nasvědčoval.

Po nich se opět objevovali prchající Němci. Hlavně z poděbradské silnice, přes Jirny a Horoušany, přijížděli vojáci na autech, odkud stále vyhrožovali puškami a kulomety. Vždy byl kolem nich neozbrojený lid. Všichni se dočazovali na cestu k Sázavě, na cestu na západ.

Pozorovali jsme tři plně obsazená a náležitě ozbrojená auta. Přijela od Jirem a zastavila před spořitelnou. Hrdinové vyskákali z vozů a rozeběhli se po obchodech. Cukrárna, lékárna, řeznictví je vábily. Snad se domnívali, že se vrátila doba, kdy do Čech přijeli. Náhle však dole na náměstí začal se ozývat potlesk, jásot, křik a volání: "Rusové!" Volání a radost se vlnovitě přiblížila až k autům. Kouzelné slovo! "Rusové"! Samotné slovo stačilo, aby v okovaných botech dřív "panský národ" a "nejlepší vojáci světa" ukázali svou pravou tvář. Začali se třást, blednout, zuby jekat. I řidiči chtěli rychle zmizet z hlavní ulice. Zaplnily motory bez velení a ihned ujížděli do postranné silnice k Dobročovicům. Jejich pasažéri zděšeně za nimi utíkali, prosili, prchali, aut se chytali a na ně zavěšovali, na kapoty lehali. "Páni světa". K smíchu byl na ně pohled.

A teprve po delší chvíli, na malém autě jel první "Rudoarmějec". Na autě stál, na obě strany mával. V jásotu nestačil přijímat jemu podávaný rozkvetlý šeřík. Bylo jej tehdy již mnoho, ale kde se tak rychle objevil na náměstí? Lidé zářili, tančili, zpívali, objímali se. Mnohem slza radosti vytryskla z očí při pohledu na ten obraz. Radostné volání nemělo konce. K krátké době byla silnice zasypána květinami. Všichni tehdy cítili, že přijeli praví osvoboditelé, ti, kteří nás zbavují tolkaleté tyranie a navracují nám ztracenou svobodu.

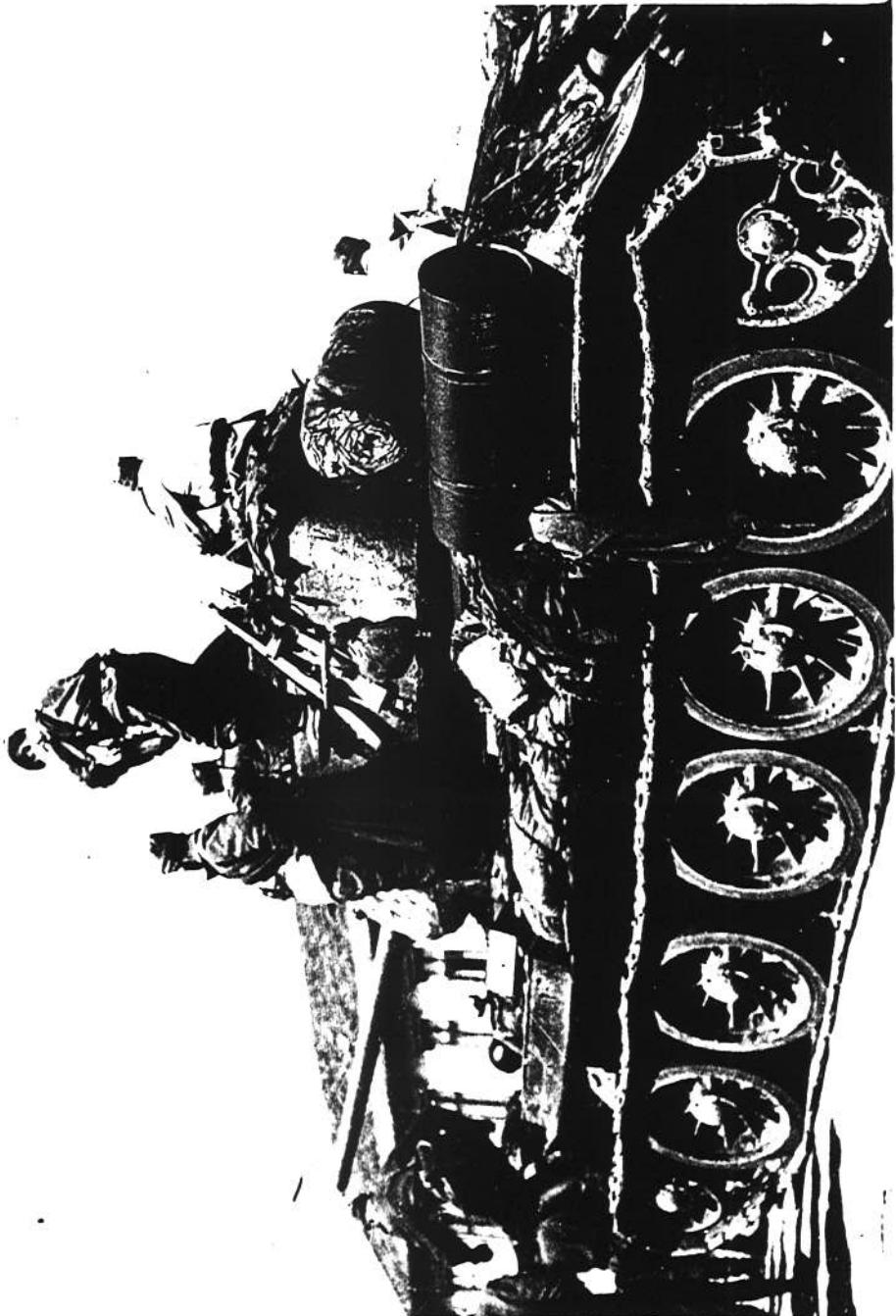
Když pak přijely první tanky, každý věděl, že jen přítomností přiváděly "nadčlověka" do strašlivé hrůzy a proto definitivně blaženě a spokojeně začal oddychovat. Tanky se ozdobovaly, objímaly, líbaly. Mnohý z nich byl jako hrozen vína obsazen našimi lidmi a dětmi. Jen obezřetným řízením nedocházelo k neštěstí.

Bylo zcela pochopitelné, že všechna zloba a nenávist se nyní vybíjela na těch, kteří byli příčinou tak dlouhého strádání. "SS mani" a všichni ti jejich přisluhovači - kolaboranti, gestapáci, uдавači byli pronásledováni. Mnohý z nich byl v okol zastřelen, ba i pověšen. I udavač Sviták neušel trestu.

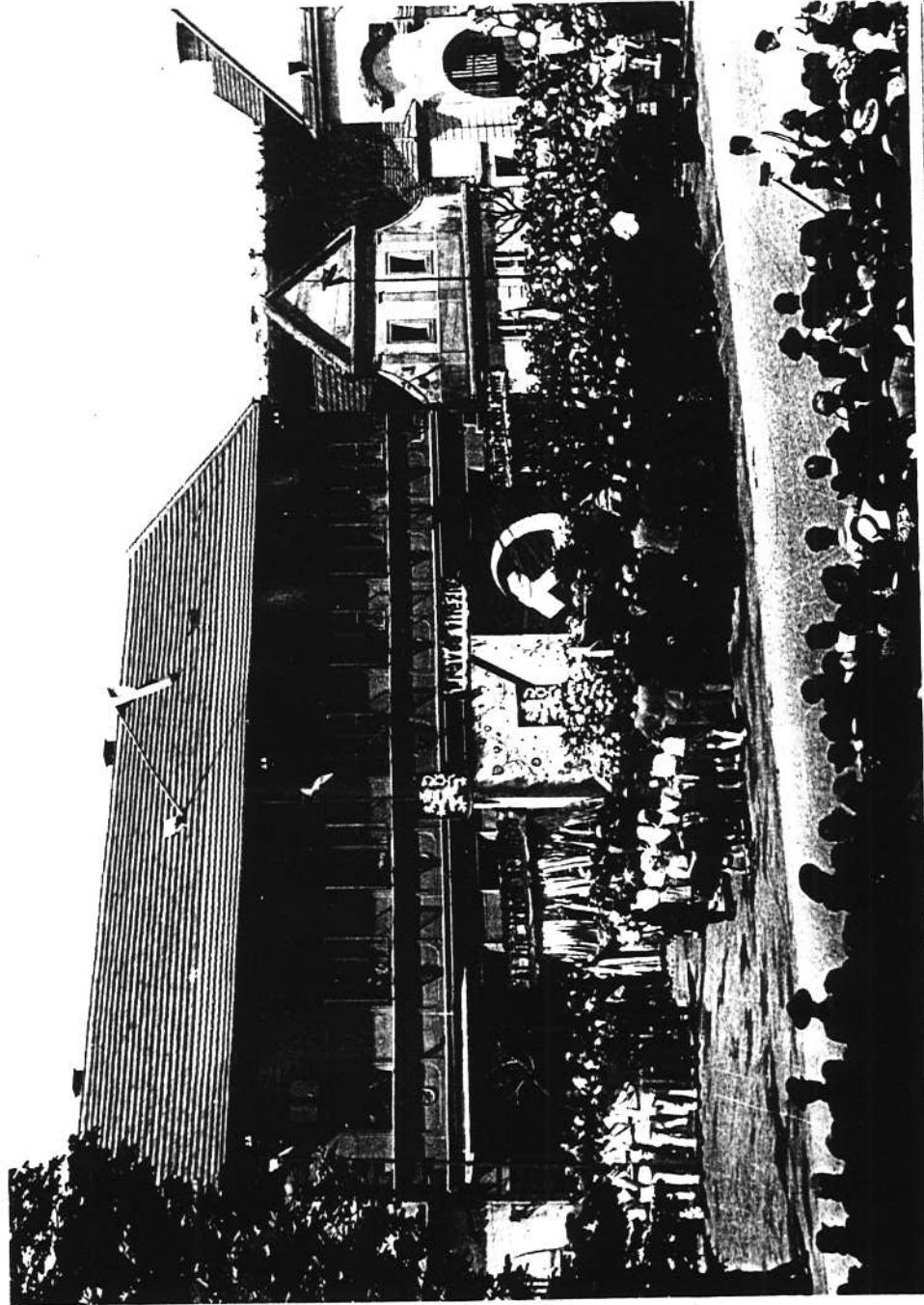
V hlavní škole byl zařízen "internát" pro Němce, ve starší budově, kam z hotelu "Budka" snesený potřebně, aby rychle pokračovaly do Prahy, aby tam dovezly radost, štěstí a mír!

Nebyla ale vhodné tanky zdržovat. Naopak bylo potřebné, aby rychle pokračovaly do Prahy, aby tam dovezly radost, štěstí a mír!

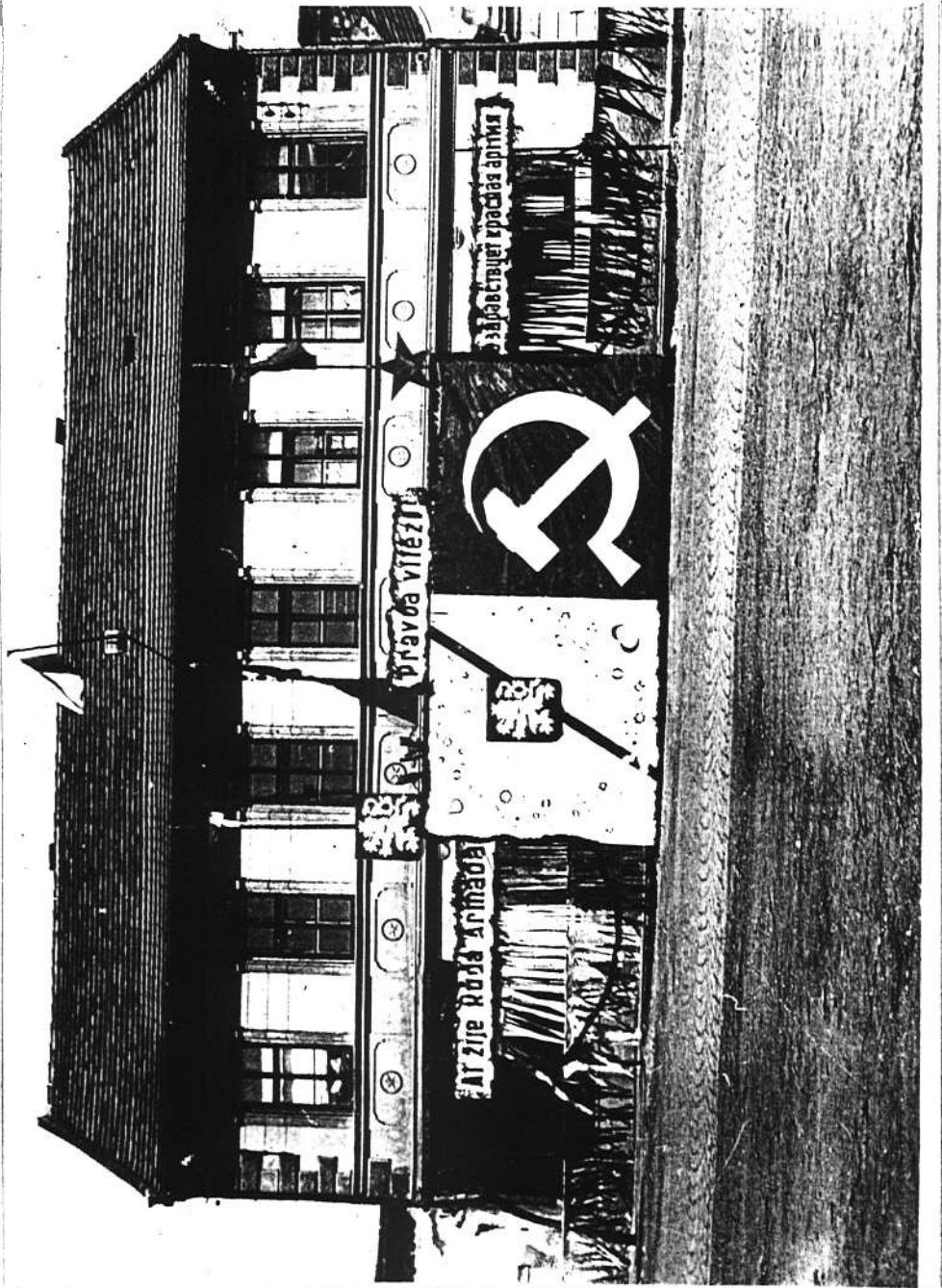
I tam bylo třeba ukončit krveprolévání !!

Naši osvoboditelé při odpočinku.
Foto J. Manda.

Pietní loučení s nevinně zavražděnými.
Foto J. Manda.

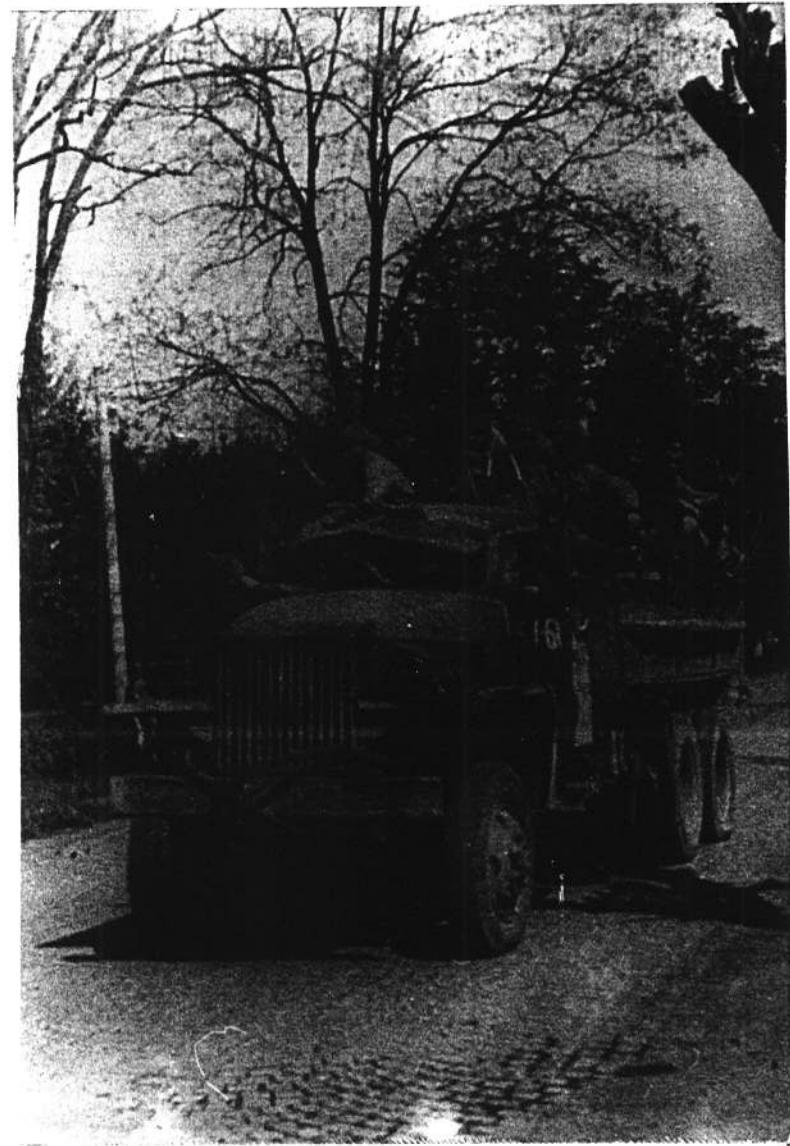

Příprava k pietnímu loučení nevinně zavražděných občanů.
Foto J. Manda.

1945 - Kráter 1958.

9.5.1945 - Příjezd RA do Úval

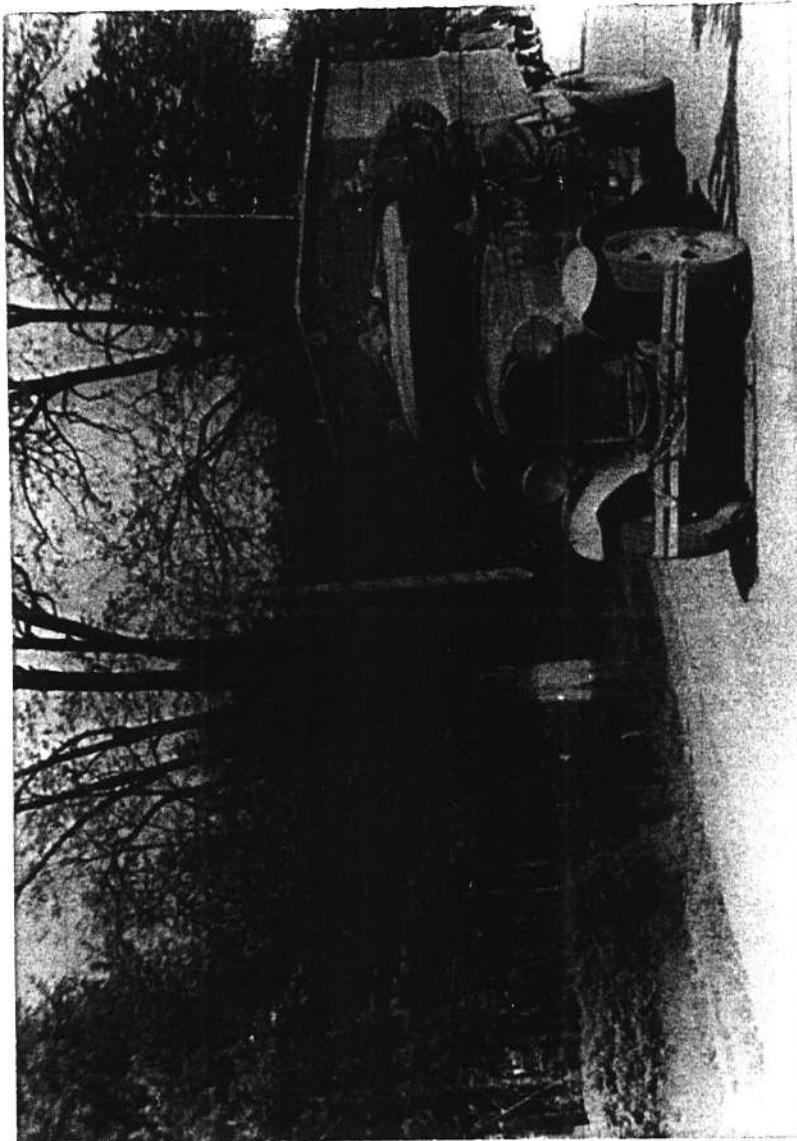
9.5.1945 - Projected RA do Thao

9.5.1945 - Projected RA do Thao

9.5.1945 - Projézel RA do Irak

9.5.1945 - Projézel RA do Irak

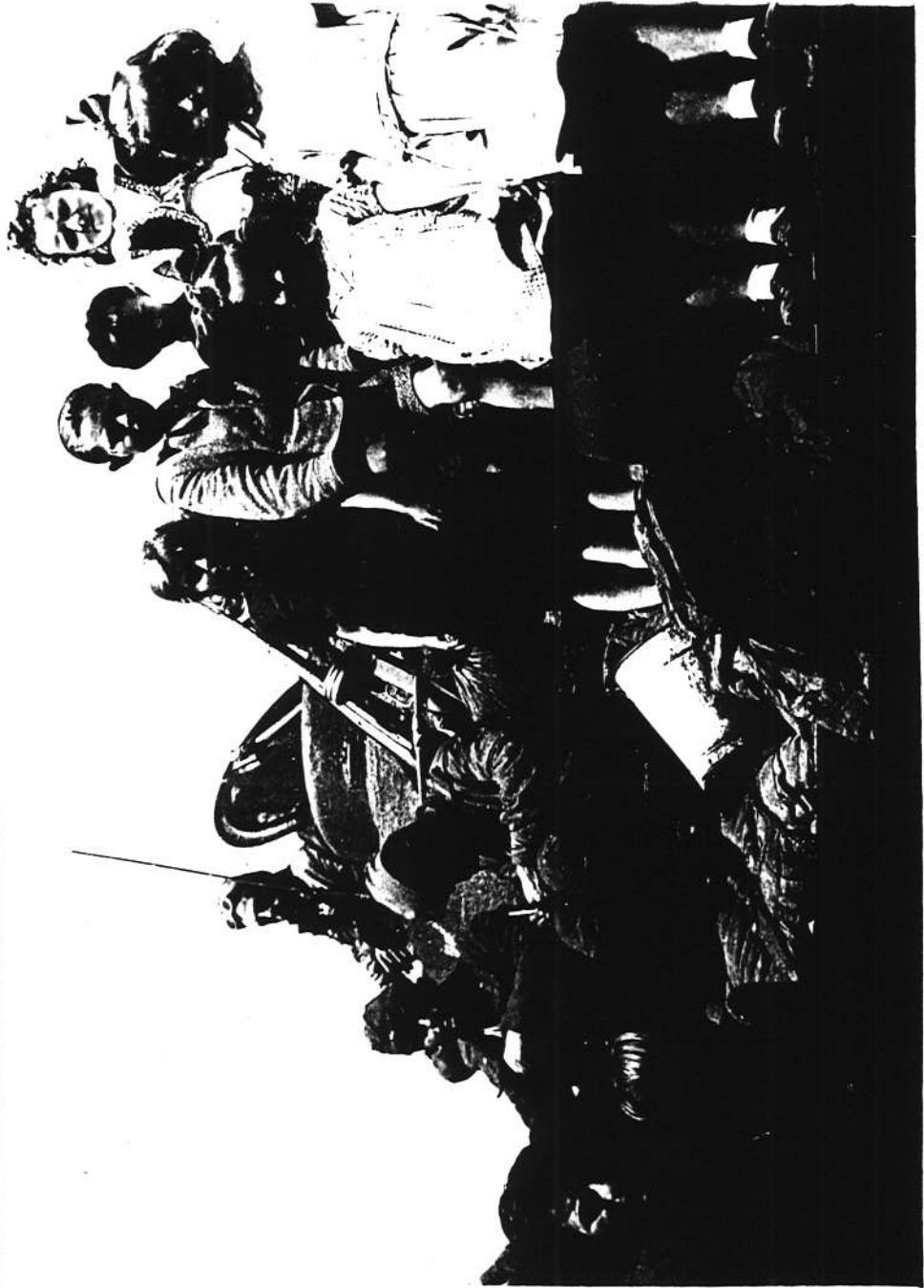
9.5.1945 - Příjezd RA do Třebal.

9.5.1945 - Příjezd RA do Třebal

9.5.1945.
Příjezd RA do Úval

Vítání našich osvoboditelů. Foto J. Manda.

